

איפה המדינה?! מערך שיעור לעל יסודי

צילום: ישראל גבירצמן, שתיל סטוק

מהשבעה באוקטובר אנו עדות.ים להתגייסות נרחבת של אזרחיות.ים שרק מחפשות.ים איך לסייע ולתרום. הסולידריות שאנו עדות.ים לה מרגשת, מחזקת ומפיחה תקווה, אבל היא חושפת גם את אזלת היד של הממשלה. עולה השאלה: "איפה המדינה?" אילו מענים שניתנו על ידי אזרחיות.ים היו צריכים להינתן על ידי המדינה, ומדוע היא אינה ממלאת את מחויבותה לאזרחיה בשעת משבר. מטרת הפעילות היא לקיים דיון ערכי על האחריות והמחויבות של המדינה לאזרחיה בעת מלחמה. לשאול שאלות ביקורתיות כעת ולא בסיום המלחמה כדי לחדד את החוש האזרחי והביקורתי של התלמידות.ים. שאלות שנובעות מהזכות לדרוש חיים טובים יותר במדינה שלנו ומהאמונה שעוד אפשר לחדש את החוזה בין האזרחים והאזרחיות לממשלה ולמדינה.

פעילות במליאה

נצפה בסרטון מהשבוע הראשון של המלחמה: [התגייסות יוצאת דופן: הישראלים שתורמים ומתנדבים בכל רחבי](#)

[הארץ](#), חדשות 13, 10.10.23

נשאל:

- מי מכן. התנדב.ה באחת היוזמות שצצו בתקופת המלחמה? מה עשיתן.ם? מה הרגשתן.ם ומה חשבתן.ם בעקבות ההתנדבות?
- לאילו יוזמות אזרחיות נחשפתם.ן? ניצור רשימה של היוזמות על הלוח. אפשר לשלוח את התלמידות.ים לחפש כתבות שנעשו ברשתות החברתיות על יוזמות נוספות.
- אילו רגשות עולים בכן.ם כשאתן.ם רואות.ים את הלוח המלא?
- למה לדעתכם.ן צריך את כל היוזמות האלה? מדוע הן קיימות? (תשובות אפשריות: א.נשים רצו מיד להתגייס ולסייע, נוצר ואקום - לקח זמן למשרדי הממשלה להבין את המצב החדש ולהפעיל את סמכויותיהם).

נשלח בקבוצת וואצאפ של הכיתה את הקישור לאתר משרדי הממשלה. נבקש מהתלמידות.ים להתבונן [ברשימה של משרדי הממשלה](#). כעת נעבור על היוזמות שכתובות על הלוח וננסה לשייך כל יוזמה מכל תחום לאחד ממשרדי הממשלה שהתחום הוא באחריותו. נכתוב את שם המשרד בצד היוזמה.

נסביר: בממשלה הנוכחית ישנם 32 משרדי ממשלה, לכל משרד ממשלתי יש תפקיד, אחריות ותקציב מהמדינה כדי לממש את תוכניותיו. נתמקד כעת ב6 משרדי ממשלה ונחקור את התפקיד שלהם בשגרה ובייחוד בעת מלחמה. נתחלק לקבוצות, כל קבוצה תקבל משרד אחד אותו תחקור ותביא את מסקנותיה לגבי תפקידו. לצורך כך ניתן להיעזר באתר משרדי הממשלה. בנוסף, לכל קבוצה מצורפות כתבות שיוכלו לסייע בהבנת הצרכים של האזרחיות.ים והקולות העולים מהשטח.

פעילות בקבוצות

1. היכנסו לקישור של משרדי הממשלה, ודרכו היכנסו לדף הבית של המשרד הממשלתי שקיבלתן.ם. גללו מטה לחלק של "אודות" וקראו על תפקידו של המשרד.
2. קראו וצפו בכתבות שקיבלתן.ם, ונסו להבין מהם הצרכים העולים מהשטח בתחום האחריות של המשרד.
3. ענו על השאלות הבאות:

- ✓ כתבו בקצרה מה תפקיד המשרד בזמן שגרה?
- ✓ מה לדעתכן.ם התפקיד של המשרד בעת מלחמה?
- ✓ אילו משימות הייתן.ם נותנות.ים לו בעת הזו?

בחזרה למליאה

נציג או נציגה מכל משרד ממשלתי יציגו במשפט או שניים מהו התפקיד של המשרד בזמן שגרה. מהו לדעתן.ם התפקיד שלו בזמן מלחמה, ואילו פעולות חשובות המשרד צריך לבצע כדי למלא את תפקידו כראוי. נערוך דיון סביב השאלות:

- אילו פעולות התנדבות של אזרחים היו צריכות להיעשות ע"י המדינה לדעתכן.ם?
- מהו לדעתכם.ן ההסבר לפער בין מה שהמשרדים היו צריכים לעשות לבין הפעולות שעשו בפועל?
- איזו השפעה יש להסתמכות על התנדבות ויוזמות פרטיות במקום רשויות המדינה?
- איזו השפעה יש למצב זה על התושבות.ים שפוננו מביתם?
- איך לדעתכם.ן המצב משפיע על החוסן הלאומי בעת מלחמה?
- במקומות שונים נשמעת הדעה שהחווה בין האזרחיות.ים למדינה הופר, למה הכוונה? האם אתן.ם מסכימות.ים או לא מסכימות.ים?

למורה:

דוגמאות למצבים בהם מתנדבות.ים החליפו/מחליפות.ים את המדינה:

בתחום החינוך - במלונות בהם שוכנו מפונות.ים הוקמו בתי ספר על ידי פעילות.ים חברתיות.ים. הקושי לגייס מתנדבות.ים לאורך זמן יוצר מצב של תחלופה רבה של מורות.ים באותם בתי ספר. זאת בזמן שהילדות.ים שנותקו משגרת חייהם לאורך זמן כה רב, זקוקות.ים ליציבות ולדמויות קבועות.

בתחום בריאות הנפש - הצורך הוא עצום. אנשי טיפול ופסיכולוגיות.ים החלו להתארגן ולהגיש טיפול ראשוני לאזרחיות.ים שמתמודדות.ים עם טראומה וקושי. בעקבות צמצום כוח האדם במערכת בריאות הנפש הציבורית בעשור האחרון, קיים חסר גדול באנשי טיפול. אותן.ם מתנדבות.ים לא יוכלו להמשיך להתנדב לאורך זמן.

בתחום החקלאות - חקלאיות.ים מיישובי העוטף ויישובי הצפון נקלעו לחוסר בידיים עובדות. כמעט כל העובדות.ים ממדינות זרות עזבו וכעת העבודה מתבססת על מתנדבות.ים. מלבד הפגיעה והשיתוק של אותם משקים, פגיעה בהם עלולה להביא לפגיעה בביטחון התזונתי בישראל, שכן 60% מהתוצרת החקלאית שמיוצרת במדינה מגיעה מיישובי העוטף.

לסיכום:

בשיעור נחשפנו ליוזמות חברתיות מבורכות, שמשקפות את העוצמה החברתית שלנו ואת הסולידריות בין האנשים. הן יוצרות תקווה בלב לכל מי שלוקחת בהן חלק ולמי שנעזרת בהן. לצד זה, הן גם מדגישות את אזלת היד של המדינה ואת חוסר היכולת שלה לתת מענה לצרכים של אזרחיה. האזרחיות.ים המפונות.ים לא יכולות.ים להסתמך רק על טוב ליבם של מתנדבות.ים. הן צריכות.ים שהמדינה תדאג להם. לצעירות.ים של היום, יש תפקיד היסטורי, הם- ובכללם גם אתן.ם- תהיו הדור שיבנה, ינהיג ויוביל את שיקום החיים לאחר המלחמה.

אופציות לסיים:

1. נזמין את התלמידות. ים לחשוב ולשתף ביוזמות חדשות שהם.ן מרגישות צורך בקיומן בתקופה הזאת, או לחילופין לספר על יוזמה קיימת שהיו רוצות. ים להצטרף אליה.
  2. נצפה בסרטונים שמציגים דוגמאות למעורבות של תלמידות. ים ממקומות שונים בארץ. נחשוב ביחד על רעיון ליוזמה שנרצה לארגן ביחד ככיתה או כבית ספר.
- דוגמה: [יוזמה של תלמידי ותלמידות תיכון מטרווסט ברעננה](#)

קישורים לפי משרדי ממשלה:

משרד החינוך:

["ומה עם החינוך? רשויות הכריזו על חזרה ללימודים - מוסדות מסרבים להיפתח"](#):

["דרור ישראל ודרור בתי חינוך מקימים את גני הילדים של בארי בים המלח"](#)

משרד הרווחה והביטחון החברתי:

["כ-130 אלף תושבים נעקרו מביתם – אך אין גוף מסודר שמנהל את האירוע"](#):

["אחים לסיוע: המתנדבים במתחם אקספו בתל אביב נכנסים לנעלי המדינה"](#):

["זו אירוניה מרה: יצא שאנחנו, ארגוני המחאה, מחליפים את המדינה"](#)

["האיש שהתגייס לבשל עבור העובדים התאילנדים שפונו מהעוטף את האוכל מהמולדת שלהם"](#):

[באין מדינה יש אזרחים: לחם עבודה](#)

["כל הטוב הזה - שינוע מזון לאזרחים"](#)

משרד האוצר:

["בוערת אך לא מפונה: אשקלון דורשת מהמדינה את ההגנה שמגיעה לה"](#):

["תוכנית הפעולה של המדינה לטיפול נפשי במפוני הדרום מתבססת על מתנדבים"](#):

משרד התחבורה:

["כשמשרד התחבורה לא זז במלחמה, ארגוני ההתנדבות הניעו את ההסעות לדרום"](#):

משרד הנגב, הגליל והחוסן הלאומי:

["75% מהירקות בישראל מגיעים מעוטף עזה: אנחנו במשבר קולוסלי"](#):

[חקלאי העוטף איבדו אמון במערכת, מתנדבי השומר החדש מנסים למלא את החסר](#)

["תוכנית הפעולה של המדינה לטיפול נפשי במפוני הדרום מתבססת על מתנדבים"](#):

[באין מדינה - יש אזרחים: לחם עבודה](#)

[אין מדינה – יש אזרחים: סוף למסיבה](#)

משרד החקלאות ופיתוח הכפר:

"75% מהירקות בישראל מגיעים מעוטף עזה: אנחנו במשבר קולוסלי"